

ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ Π.Κ.Ρ. Αριθμός Φύλλου 10 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1998 - Έτος 1ο - Σίνα & Δαφνομήλη - Αθήνα - Τ.Κ.: 10680 - ΤΗΛ. 3608858 & 3644715

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Του ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΘ. ΓΚΡΑΙΚΟΥ Καθηγητή Θεολόγου

Τρία εκθαμβωτικά διαμάντια λάμπουν στο περιδέραιο του Χριστιανισμού. Τρεις ήλιοι φωτίζουν με το πνευματικό τους φως την οικουμένη. Τρεις πυρσσοί που ακτινοβολούν το φως της σοφίας τους, φάρμοι που διαλύουν τα πνευματικά σκοτάδια και θα καθοδηγούν παντοτινά το πλοίο της ανθρωπότητας στο ασφαλές λιμάνι.

Βασίλειος, ο ένθεος νους· Γρηγόριος, η θεία φωνή· Ιωάννης, ο μελίρρυτος ποταμός.

Μεγαλόπρεποι αετοί, πέταξαν στα υπέρτατα ύψη του πνευματικού στερεώματος και έγιναν θείοι μυσταγωγοί ενός καινούργιου κόσμου, διερμηνείς της ουράνιας Σοφίας και μύστες της ακένωτης πηγής της θείας μεγαλειότητας.

Αστέρες πρώτου μεγέθους, παραμένουν ακίνητοι πάντοτε στο ζενίθ του στερεώματος του πνευματικού πολιτισμού της ανθρωπότητας. Η ακτινοβολία τους φτάνει στα βάθη της ανθρώπινης ψυχής, η θερμότητά τους διαλύει τους πάγους, θερμαίνει το πνεύμα, φλογίζει την καρδιά.

Φωτισμένοι εκείνοι απ' το άυλο φως του «Ηθίου της δικαιοσύνης» σελαγίζουν στον ουρανό της αφθαρσίας και ιθαρύουν την οικουμένη ολόκληρη.

Ιδιαίτερα στρέφεται προς Αυτούς ο ελληνοκλής λαός και ακόμη πιο πολύ ο κόσμος των γραμμάτων και η μαθητιώσα νεολαία της Πατρίδας μας. «Πάντες οι των λόγων Αυτών ερασταί», από το μικρό μαθητή του Δημοτικού Σχολείου μέχρι τις υψηλότερες κορυφές των γραμμάτων και των επιστημών, όλοι στρέφονται προς Εκείνους, όπως το ηλιοτρόπιο στρέφεται προς τον ήλιο, για να λάβουμε φως, φλογα, δύναμη πνευματική.

Η τριάδα των Ιεραρχών, η οποία σε αδελφική σύμνοια συνομιλάει, συμβολίζει της πίστης την ενότητα, της αγάπης τη δύναμη, της αγιότητας την ομορφιά, της φιλίας τον ακατάλυτο δεσμό.

Στη μορφή τους βρήκαμε τους καθούς ποιμένες, που θυσιάστηκαν για το ποίμνιό τους, τους προμάχους της αλήθειας, που καταξέσχισαν της κακοδοξίας τους ιστούς, τους προστάτες των αδικουμένων, τους ορμητικούς χειμάρρους, που με τη μαγική δύναμη της ευγλωττίας τους φωτίζουν την ανθρωπότητα, τους ερμηνευτές όλων των ανθρωπίνων προβλημάτων, που τιμήθηκαν σαν προστάτες των Γραμμάτων της Παιδείας.

Ακαταπόντοι διδάσκαλοι και πολυγραφότατοι συγγρα-

φείς, αποτελούν τη ροδόχρωμη ανταύγεια του αρχαίου κόσμου που δέει, και την ομορφύρη και μεγαλόπρεπη ανατολή του νέου κόσμου, όπου ελληνοκλή σοφία και χριστιανικό πνεύμα ενώνονται αρμονικά και συνθέτουν τον νέο ελληνοχριστιανικό πολιτισμό.

Οι τρεις Ιεράρχες, οι μύστες του πνεύματος, πρώτοι στη θεωρία και στην πράξη, πρώτοι στη γνώση και στην αρετή.

Ο τέταρτος αιώνας εστέρεψε, όταν στις πνευματικές πηγές του κλήθησαν ζηλήτοια τα χείλη τους, σαν διψασμένα ελάφια, οι τρεις αυτές πνευματικές προσωπικότητες. Η ελληνοκλή σοφία διεύθυνε βαθειά στο πνεύμα τους· εκεί όμως υπέστη επεξεργασία, μεταμόρφωση και μεταβολή παρόμοια με εκείνη που υφίσταται το νέκταρ των ανθέων στην κυψέλη των μελισσών.

Είχαν πνευματικά χαρίσματα εξαιρετικά, είχαν όμως και αδάσπη θέληση και αόκνο ενδιαφέρον για μελέτες και άσβεστη δίψα για μάθηση. Και οι τρεις μελέτησαν με σύστημα και επιμονή, έκαναν κτήμα τους την αθηναϊκή σοφία, αναδείχθηκαν μελίρρυτοι ποταμοί της σοφίας και κατάρδευσαν την κτίση ολόκληρη.

Με στοργικό ενδιαφέρον αφοσιώθηκαν στη μελέτη του ανθρώπου, τον οποίον έβλεπαν πάντοτε σαν «εικόνα του Θεού». Εμβάθυναν στα υλικά, πνευματικά και ηθικά προβλήματά του και έδωσαν λύσεις πρωτότυπες και μοναδικές. Προ πάντων υπήρξαν ασύγκριτοι ανατόμοι της ανθρώπινης ψυχής και χρησιμοποιώντας με σοφία τα μέσα που τους παρέχει το θείο Εργαστήριο, εργάστηκαν με απαράμιλλο ζήλο για θεραπεία, εξύψωση και σωτηρία αυτής.

Για χάρη του ανθρώπου, της κορωνίδας της δημιουργίας, στρέφονται και προς το μέγα δίδασκαλείο της οικουμένης, το πάγκαλο δημιούργημα του πάνσοφου Δημιουργού, τον αρμονικότερο κόσμο, την εύπλατη φύση.

Μέσα στα συγγράμματά τους: «οι ηλιακές ακτίνες λάμπουν καθαρές, αναβλύζουν τα νάματα των πηγών διαυγή, τα άνθη σκορπούν την άφθονη χάρη τους, οι εαρινοί ρειμώνες και οι κήποι προβάλλουν γεμάτοι από άνθη και φυτά "παρά τας διεξόδους των υδάτων"· εκεί και ο γλυκύς ήχος της φωνής του απδονιού ή του θροϊσματος του ζεφύρου, ο οποίος θωπεύει απαλά τα ανθοπέταλα και μέσα από τους κλώνους του πεύκου μιμείται το σφύριγμα του κύκνου· εκεί και της θαλάσσης το αφροστόλιστο κύμα και του πελάγου ο κυανός πέπλος, όπου με χάρη κατοπτρίζονται του ουρανού τα πλάτη, καθώς και εις όλο το έργο των μεγάλων αυτών πνευματικών αγωνιστών κατοπτρίζονται της ψυχής των τα κάλλη». Διότι οι τρεις Ιεράρχες δεν ήσαν μόνο πρώτοι στη σοφία και στην επιστήμη,

συνέχεια στη σελ. 7

ΣΤΑ ΝΙΑΤΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

Του ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ
Επίτιμου Επόπτη Δημοτικής Εκπαιδεύσεως

«...Νέοι της γης,
του Γένους, μπορεί και του σύμπαντος ίσως,
οι σημαίεις, που σήμερα λείπουν
πάνω απ' της γης, υπάρχουνε μέσα σας...»

(ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ)

Οδοδείκτης της ελληνικής ζωής είναι η νέα γενιά, με το θεϊκό σπινθήρα και την θάνατη μοίρα, με το υπερκόσμο κάλλος και την υπερούσια δύναμη, με κυματισμένα τα λάβαρα της καρδιάς και υψωμένα τα φτερά της ψυχής της, με τη θεϊλατη αγνότητα και τις ευγενικές επιδιώξεις της. Το έαρ της ελληνικής καρδιάς, με την ανέκδοτη ορμή για την ελευθερία μιας εαρινής πάντα Φυλής, με τον όρθο της δημιουργικότητας και τα φτερά της φαντασίας. Τα ελληνικά νιάτα, κελιδόνια της πίστεως, του ενθουσιασμού και της αισιοδοξίας, προμνύουν την άνοιξη μιας καλύτερης ελληνικής ζωής κι ενός ευτυχέστερου ελληνικού μέλλοντος ατενίζοντας υπερήφανα τον 21ο αιώνα. Είναι η μεγαλύτερη και η ιερότερη υπόθεση, απ' την οποία αρχίζει και στην οποία τελειώνει κάθε εθνική αναδιμουργία.

Σ' αυτά τα νιάτα και, ιδιαίτερα, στα νιάτα της Ρούμελης, απευθυνόμαστε σήμερα, μ' όλη την αγάπη μας. Μέσα σε δύσκολους και ταραγμένους καιρούς, με τη λαμπάδα της ζωής και τη σκυτάλη του πνεύματος, με την αγρύπνια και την ευφορία της ψυχής, πλάθουν την μοίρα τους και δίνουν μια ευχάριστη και δυναμική παρουσία για το μέλλον του τόπου μας. Ζωντανεύουν την αυριανή Ρούμελη και τη μελλοντική Ελλάδα, γεμάτη χαμόγελα αγάπης και αστραποβολήματα ομορφιάς, με τον περήφανο κι ελεύθερο Λαό μας, που ξέρει και μπορεί να βαδίζει πάντα τη μεγάλη λεωφόρο των πεπρωμένων του. Βρέχουν τον πηλό τους με τ' απόσταγμα των ευγενικών αγώνων τους και ορθώνουν το ρουμελιώτικο άγαλμα, με τη δημιουργική αγάπη τους, επάνω σ' ένα ισχυρό και ακατάλυτο βάθρο. Ενσαρκώνουν τα υψηλά ανθρώπινα ιδανικά, που πλαστοουργούν τις νέες μορφές της ζωής κι εγγράφουν ασφαλή υποθήκη για ένα καλύτερο ρουμελιώτικο μέλλον. Φλογίζονται απ' την απασάλευτη πίστη προς τις αιώνιες εθνικές και πνευματικές αρετές του Λαού μας, απ' τον οποίο

προέρχονται και στην υπηρεσία του οποίου προσφέρονται ν' αγωνισθούν.

Όλοι μας στεκόμαστε κοντά στους νέους και τις νέες, παιδιά των πολεμένων και ηρωικών Ρουμελιωτών, θερμιο συμπαραστάτες και στοργικοί χειραγωγοί, για να γίνουν οι αληθινοί οικοδόμοι της ζωής και οι δημιουργοί της αυριανής ευτυχισμένης Πατρίδας. Ζωντανή παράδοση της Ρούμελης είναι η Παιδεία της, κληρονομιά του Κρυφού Σχολείου και των περίφημων Σχολών του Γένους, που εφώτισαν τη σκλαφιά κι εγέννησαν την ελευθερία. Τα χρόνια μας ξυπνούν, μέσα στις φλογερές καρδιές τους νέους αντιλάλους. Γεμάτοι ζωή, πίστη κι αυτοπεποίθηση, θέτουν σκοπό τους: την αγάπη για μια ρουμελιώτικη αναγέννηση. Η φλόγα της ρουμελιώτικης ψυχής ποτέ δε σβίνει. Επάνω από αντάρες, ερείπια και χαλάσματα, πάντα αστραποβολεί. Κρύβει μέσα της όλη την αλήθεια και όλη τη σωφροσύνη του μοναχικού φάρου, που υψώνει τη γεμάτη φλόγα μορφή του, επάνω απ' τις τρικυμισμένες καίτες των κυμάτων.

Η Ρούμελη ιστορεί τρόπαια θριάμβου και κεφάλαια ανθρωπιάς. Τέτοιες στιγμές και άξιους θανάτους. Αυτόνομες παρουσίες κι αθάνατες μνήμες. Αιώνια σύμβολα του χρέους και άριστα διδάγματα για τις ελληνικές γενιές. Στ' άγια κόματά της η ελευθερία βαδίζει αδελφωμένη με τη θυσία. Το κήρυγμα των ιερών Ρουμελιώτικων χώρων είναι πάντα ολοζώντανο και δυνατό, στη διαδρομή του χρόνου. Εμπνέει και οδηγεί ολόκληρο τον Ελληνικό Λαό στην εκπλήρωση του υπέρτατου χρέους του. Τρέφει, ιδιαίτερα, τις δικές σας καρδιές, νέοι και νέες της Ρούμελης - ζωντανή αλυσίδα - με τη ιερότερα κι ευγενέστερα ιδανικά, για να εκπορευθείτε τις πύλες του μέλλοντος και να φωτίσετε τα βήματά σας στην εθνική και γόνιμη πορεία. Είθε η ελπίδα και η χαρά, η αφετηρία και ο σκοπός, το σύμβολο και το ιδανικό του Έθνους. Δώστε μας το χέρι σας και πάρτε την καρδιά μας, ακούοντας τους στίχους του ποιητή μας:

«Χτυπάτε, φλογερές καρδιές στα νέα κορμιά χτυπάτε!
Χέρια ιερά της Ομορφιάς, τρανά πυργώστε κάστρα.
Κι εσείς, ω μάτια, εκεί μακριά κι εκεί ψηλά κοιτάτε
μακριά, που ανθούν ονειράτα, ψηλά, που φέγγουν άστρα!»

200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ Γ' ΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ Δ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Αφιέρωμα στον ποιητή που ύμνησε
θρησκεία-πατρίδα-ελευθερία

σελ. 4-5

...Περπατώντας η Δόξα μονάχη
μελετά τα λαμπρά παληκάρια...

200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Αντάξιον όμως του ηρωισμού του υμνητήν εύρεν ο Μπότσαρης και τον εθνικόν μας ποιητήν Διονύσιον Σολωμόν, ο οποίος με ιδιαίτερον ενδιαφέρον επανέρχεται εις το όνομά του, προσκαλεί δε και την θεάν Ελευθερίαν να ρηνωθήσῃ την θανήν του. Δύσκολος μάλιστα προκύπτει εξ υπαρχής η αιτιολόγησις της υπέρ του ήρωός μας αποκαλύπτου ευνοίας του Σολωμού, ο οποίος και εις αυτόν τον Ύμνον του όπου ευρύτατον δίδει νόημα εις τον αγώνα, εξαίρει τους ηρωισμούς και τα επιτεύγματα των Ελλήνων εις την ξηράν και την θάλασσαν, όμως αποσιωπά τα προσωπικά των ηρώων κατορθώματα και εξισώνει την αξίαν του αίματος όλων των αγωνιστών. Προφανώς το αδαμάντινον ήθος, η υποδειγματική φιλοπατρία και η απαράμιλλος αυτοθυσία, ίσως δε και η σωματική του ρώμη και ωραιότης προεκάλεσαν την υπέρ του ήρωός μας ιδιαίτεράν αυτήν εύνοιαν.

Χαρακτηριστικώς σημειώνεται ότι και η πλέον ευεργετική της ηρωικής Ελλάδος επί την ψυχήν του μεγάλου φιλέλληνος Λόρδου Βύρωνος επίδρασις συντελείται εις το Μεσολόγγι, εμπρός εις τον τάφον του Μπότσαρη. Εις μίαν ιεράν στιγμήν βαθείας περιουλήσεως και μελέτης του Αγγλου φιλέλληνος, εις μίαν γόνιμον ρέμβην του η κατ' εξοχήν τροφοδοτούσα τους ευγενείς στοχασμούς του μορφή είναι η μορφή του Μάρκου Μπότσαρη.

*"Πες μου, ανδρείε, τι μελετούνε
οι γενναίοι σου στοχασμοί,
που πολλή ώρα αργοπορούνε
εις του Μάρκου την ταφή;"*

Προβάλλει δε πλέον έντονος η συλληγή αυτή του Βύρωνος με τον ερωτηματικόν τόνον της σολωμικής στροφής, με τον οποίον είναι ωσάν να φωτίζονται τα βάθη εκείνα, εις τα οποία έχει εισδύσει ο στοχασμός του. Η ανήσυχος ψυχή του αποζητεί με φλόγα να φέρη το σώμα του εις το στρατόπεδον. Πόθος ηρωισμού τον κατέχει,

*"βγαίνει μάγεμα απ' τη στάχτη
των ηρώων, και τον βαστά
και τη θέησσή του αδράχτει".*

Επάνω εις τον τάφον του Μπότσαρη οβολοκλήρυνται η μυστική ένωσις του μεγάλου φιλέλληνος με την Ελλάδα.

Εις το Αον, άηλωστε, Σχεδιάσμα των "Ελευθέρων Πολιορκημένων" του Σολωμού, "ενώ ακούγεται το μαγευτικό τραγούδι της άνοιξης, όπου κινδυνεύει να ξυπνήσῃ εις τους πολιορκουμένους την αγάπη της

ζωής, ώστε να ολιγοστέψῃ η ανδρεία των", αντηχεί ο άκαρδος ήχος της σάλπιγγος του Αράπη να σφυρίζη "περνώντας στου Μάρκου το χώμα". Το Μεσολόγγι, η πόλις που καθηγίασεν ο δαυλιός του Καψάλη και αι ιεραί εκατόμβαι των κατοίκων της κατά την Εξοδον, χαρακτηρίζεται από τον Σολωμόν ως "χώμα του Μάρκου", ενδεικτικόν και τούτο των έναντι του ήρωός μας αισθημάτων του ποιητού.

Δεν εξεδήλωσεν όμως ο μεγάλος επανήσιος βάρδος επ' ευκαιρία μόνον τον θαυμασμόν του προς τον Μπότσαρη. Αφιέρωσεν εις αυτόν και ιδιαίτεράν ωδήν, την οποίαν αυτοσχεδίασε, φαίνεται, ευθύς μετά τον θάνατόν του, αφήκε δ' εν συνεχεία ημιτελή. Ιδού αδρά παρουσίασίς της. Μέγα μνημείον επύργωσεν ο ποιητής εις τον μοναδικόν ήρωα, τον οποίον εξεχώρισεν από τους άλλους και ονομαστικώς ανέφερε. Μέσα όχι δια την έκτασιν, αλλά δια την σύλληψιν της παραβολής του Σουλιώτου ήρωος με τον υπερασπιστήν της Τροίας Εκτορα, καθώς ο Πρίαμος εταπεινώθη εις τον αδυσώπητον Αχιλλέα, δια να παραλάβῃ το σώμα του υιού του και να το αποδώσῃ εις τον λαόν της Τροίας δια τον επιτάφιον θρήνον. Με τον Ομηρικόν αυτόν ήρωα και τον παθηαϊκόν θρήνον των Τρώων παραβάλλει ο Σολωμός την μορφήν του Μάρκου και το επιθανάτιον των Ελλήνων πένθος.

Η ωδή αρχίζει με την κλασικόν μεγαλείου εικόνα του φθόνου και της Δόξης, που παραστέκουν τον δρώντα άνδρα, τον μαχόμενον με την διαμορφουμένην φήμην. Ο θάνατός του όμως απομακρύνει τον φθόνον και η Δόξα αμετακίνητος ενθρονίζεται επί του τάφου του γενναίου. Ο Μπότσαρης υπήρξε μέγας δια τον ιερόν αγώνα και την πόλιν του Μεσολογγίου, όπως ο Εκτωρ δια την Τροίαν. Τούτο απέδειξεν ο θρήνος του λαού δια τον θάνατόν του.

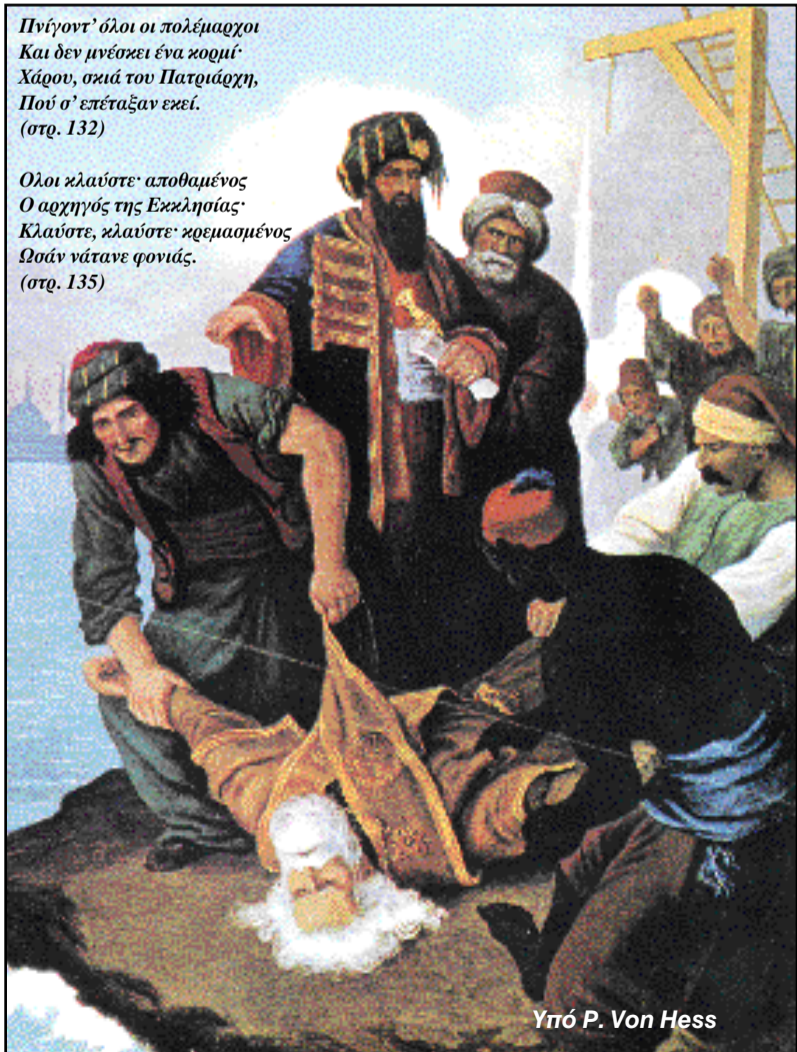
*"Μία θλίψη, μίαν άκρα βοή
και θρήνος και κλάψα πολλή".*

Ομοία πνώ, κατά τον ποιητήν, θα ακουσθή και την τελευταίαν ημέραν του φθαρτού κόσμου, όταν τα πάντα θα γίνουν καινά και θα επακοηούθησῃ η αιωνία κρίσις. Ο θάνατος υπήρξε δια τον Μάρκον η δικαίωσις.

Ευρισκόμεθα εδώ μακράν από την διδακτικήν ποιήσιν και την δια προτροπών επαναγωγών εις την ειρήνευσιν. Ο Σολωμός εις την ωδήν του δίδει κατ' άλλον τρόπον το υψηλόν δίδαγμα. Η αποστολή του μεγάλου είναι να πέσῃ υπέρ του λαού του. Και η χριστιανική δικαίωσις δεν αφορά πλέον εις τον ευσεβή, τον οσιώς ζώντα, τον δίκαιον και χρηστόν, αλλά εις τον θυσιαζόντα, μολονότι αγαπώντα, την ζωήν του. Αυτός είναι, κατά τον ποιητήν, ο δεδικαιωμένος.

Π.Κ.Β

Δεξιά αυτόγραφο του Σολωμού από τους Ελευθέρους Πολιορκημένους.

Πνίγοντ' όλοι οι πολέμαχοι
Και δεν μνέσκεν ένα κορμί·
Χάρου, σιγά τον Πατριάρχη,
Πού σ' επέταξαν εκεί.
(στρ. 132)

Όλοι κλαύστε αποθαμένους
Ο αρχηγός της Εκκλησίας·
Κλαύστε, κλαύστε κρημασμένους
Ωσάν νάτανε φονιάς.
(στρ. 135)

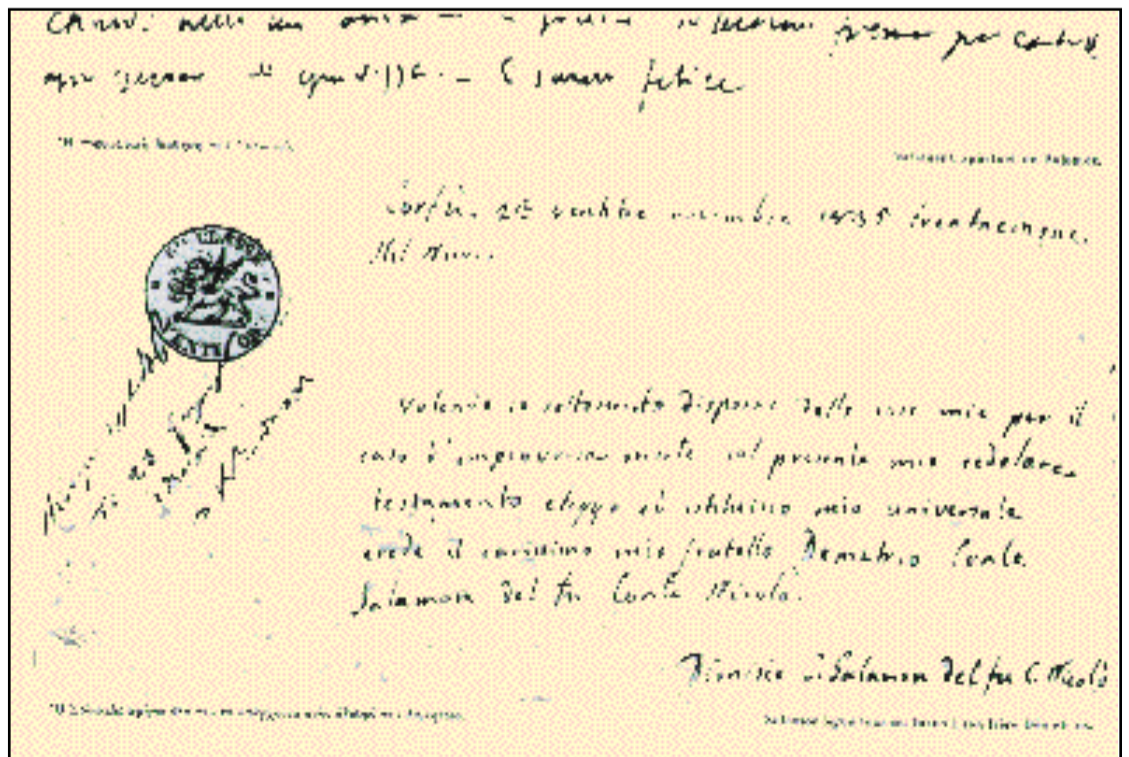
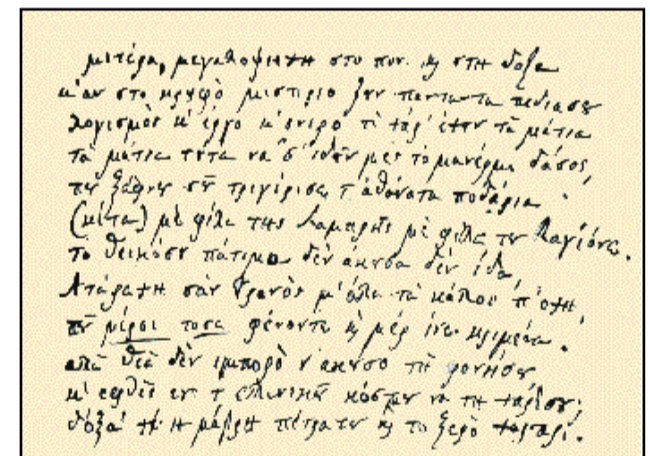
Υπό P. Von Hess

Ο ΑΠΑΓΧΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε'

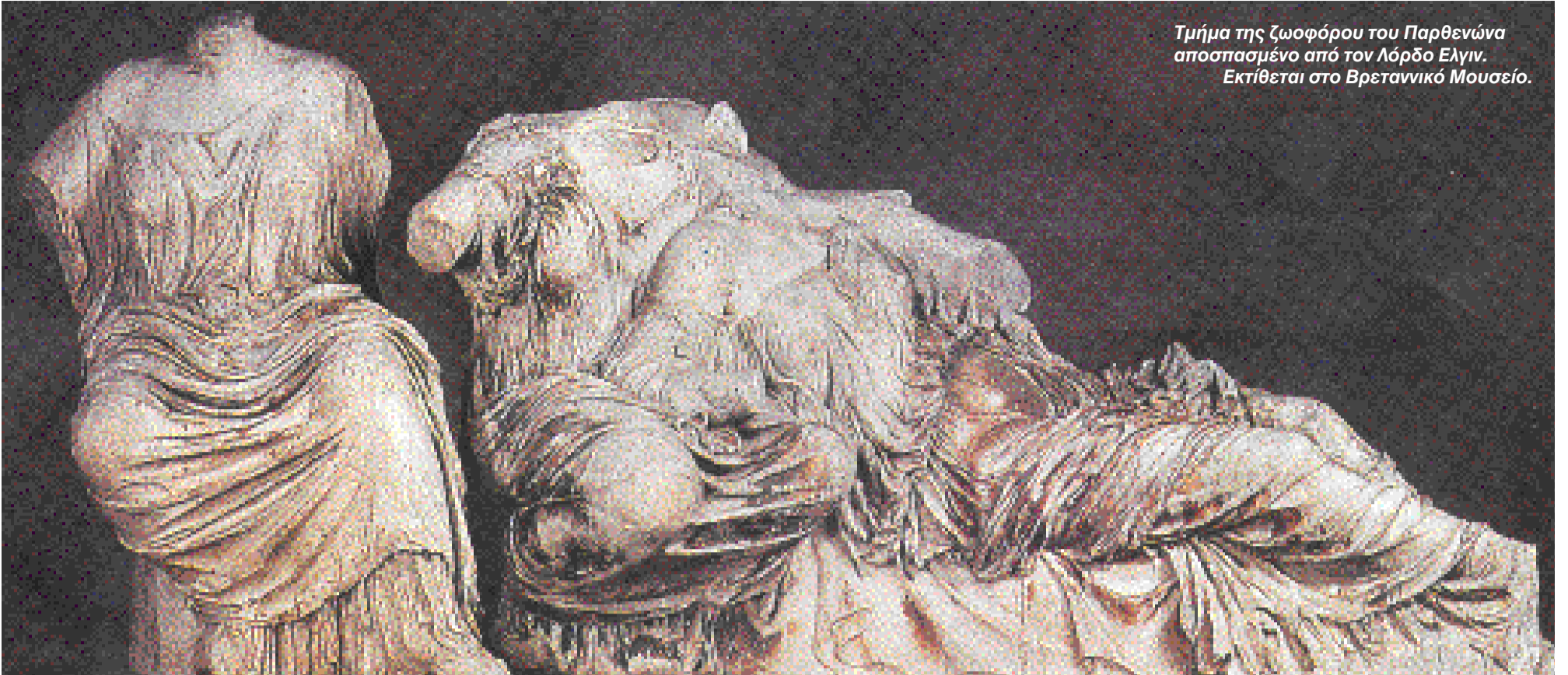
ΤΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΑΙΟ "EXPOSITION SOLOMOS Oct. Merlier 1957" ΓΑΛΛΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Σουλιώτης εις Κέρκυραν. Υπό Louis Dupré

Ο Σολωμός αφήνει όλα του τα υπάρχοντα στον αδελφό του Δημήτριο.

Τμήμα της ζωοφόρου του Παρθενώνα αποσπασμένο από τον Λόρδο Ελγιν. Εκτίθεται στο Βρετανικό Μουσείο.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΞΕΝΑ ΧΕΡΙΑ

Του Γεωργίου Π. Μπακούρου
Μαθηματικού-Λογοτέχνη

Εισαγωγή

Αρχαιότης ονομάζεται η μέχρι το 395 μ.Χ. εποχή των ιστορικών χρόνων (κλασική αρχαιότης των Ελλήνων και των Ρωμαίων).

Αρχαιότητες ή και απλά αρχαία, ονομάζονται τα σωζόμενα λείψανα της αρχαίας τέχνης, όπως αγάλματα, μνημεία, νομίσματα, αγγεία, αμφορείς γενικώς, ειδώλια και τα τοιούτα.

Η Πολιτεία καθόρισε, δια Νόμου, ότι πάντα τα ενευρισκόμενα αρχαία, κινητά και ακίνητα, είναι ιδιοκτησία του Κράτους. Ως αρχαιότητες - αρχαία, ηολογίζονται πάντα, ανεξαιρέτως τα έργα, της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, της γραφικής, της αγγειοπλαστικής, της ζωγραφικής, της αιοιογραφικής, καθώς και τα αρχαία νομίσματα.

Στα παρακάτω θα ασχοληθούμε με τα έργα γλυπτικής και γραφικής, τα οποία ευρίσκονται σε Ξένα χέρια.

Αρπαγες Ελληνικών Αρχαιοτήτων

Επώνυμοι (διότι υπάρχουν και ανώνυμοι) άρπαγες κατά οποιονδήποτε τρόπον, Ελληνικών Αρχαιοτήτων, ιδίως αγαλμάτων, είναι οι εξής:

1. Ο Αγγλος Αρώνδεη (Arundel), δηλαδή ο Θωμάς Χάουαρντ (κόμης του Αρώνδεη 1586-1646).
2. Ο Αγγλος Ριχάρδος Τσάνδλερ (Chandler) (1730-1810).
3. Ο Αγγλος Ελγιν (Elgin), δηλαδή ο Θωμάς Βρούς, κόμης του Ελγιν (1766-1860).
4. Ο Αγγλος Ληκ (Leake), δηλαδή ο Γουλιέλμος Μαρτίνος Ληκ (1777-1860).
5. Ο Βενετός Φραγκίσκος Μοροζίνης, δόγης και αρχιναύαρχος του Κράτους της Βενετίας ο επονομαζόμενος και Πελοποννησιακός (1618-1694).
6. Ο Γάλλος, πρόξενος στην νήσο Μήλο, Βρεστ, ο οποίος το 1820 άρπαξε από εκεί, το περίφημο άγαλμα, την «Αφροδίτη της Μήλου», και
7. Ένας Γάλλος αρχαιολόγος, στην νήσο Σαμοθράκη, ο οποίος άρπαξε από εκεί, το περίφημο άγαλμα, την «Νίκη της Σαμοθράκης».

Σατιρικό σχέδιο της εποχής με θέμα την αγορά των Ελγινείων από το Βρετανικό Δημόσιο αντί του ποσού των 35.000 £. Λονδίνο. Συλλογή Π. και Κ. Χαντζή.

Αρχαιότητες τις οποίες αρπάξανε από την τότε τουρκοκρατούμενη Ελλάδα και τις μεταφέρανε στις πατρίδες τους, οι παραπάνω επώνυμοι άρπαγες.

1. Ο Αρώνδεη, Αγγλος ευπατρίδης, ήταν διάσημος για την αγάπη του προς τα γράμματα και τις τέχνες, και πρώτος αυτός επέδειξε εις τους Αγγλους, Ελληνικές αρχαιότητες.

Συνέδεσε το όνομά του με το περίφημο Πάριον Μάρμαρον και γενικά με τα «Μάρμαρα του Αρώνδεη» που σήμερα ευρίσκονται στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης της Αγγλίας.

Από τότε άνοιξε η όρεξη των Αγγλων και γενικότερα των Ευρωπαίων, δια την απόκτηση Ελληνικών αρχαιοτήτων - αρχαίων. Λες και «κόρακας τα 'σπειρε και κουρούνα τα γέννησε».

2. Ο Τσάνδλερ, Αγγλος αρχαιολόγος, ήταν θαυμαστής της αρχαίας Ελλάδας. Ασχολήθηκε στην αρχή, με τα Μάρμαρα του Αρώνδεη και με συγγράμματα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων.

Αργότερα μία εταιρεία του ανέθεσε να κάνει περιοδεία, τόσο στην Μικρά Ασία, όσον και στην κυρίως Ελλάδα.

Ετσι έφτασε στις 20 Αυγούστου του 1765 στην Αθήνα, μαζί με συνταξιδιώτες αρχιτέκτονες, ζωγράφους και δήλους. Εκεί θρηνεί για τις φθορές του Παρθενώνος και άλλων αρχαίων οικοδομημάτων.

Παρά ταύτα, όμως, αγόρασε, ως ήλεγει, δύο εξαιρετά τμήματα, της ζωοφόρου του Παρθενώνος, τα οποία βρήκε, ήξει, εντειχισμένα, σε μία οικία, της κάτω πόλεως. Επίσης αγόρασε και ένα καταπεσόντα κορμό, από μία μετώπη.

Θα σκέφτηκε ο μακαρίτης: Καλή είναι η επίσκεψη, καλής οι θρηνωδίες, αλλήλας πάρω μαζί και μερικά ενθύμια...

3. Ο Ελγιν, Αγγλος διπλωμάτης, είναι γνωστός για την αφαίρεση των λεγομένων, Ελγινείων Μαρμάρων.

Το 1799 διορίστηκε πρεσβευτής στην Κωνσταντινούπολη. Από κει, ήλθε στην Αθήνα, φέρνοντας μαζί του ένα φερμάνι (τουρκικό έγγραφο), για να αφαιρέσει όποιες και όσες ήθελε αρχαιότητες.

Στην Αθήνα, με διάφορες δωροδοκίες, κατόρθωσε να αφαιρέσει (με τη βοήθεια 400 περίπου εργατών) τα μάρμαρα του Παρθενώνος και άλλα αρχαία.

Συνοδικώς συγκέντρωσε 253 τεμάχια, τα οποία αποτελούντο από αγάλματα των αετωμάτων του Παρθενώνος, τις καλύτερες διατηρούμενες μετώπες του, μία Καρυάτιδα και τεμάχια του Ερεχθείου, πλάκες από τον Ναόν της Απτερώς Νίκης, το άγαλμα του Διονύσου (εκ του μνημείου του Θρασύλλου), και διάφορα πολύτιμα έργα της αρχαίας τέχνης της Ακροπόλεως και των Προπυλαίων.

Τα έργα αυτά τα έστειλε, τμηματικά, στην Αγγλία.

Το 1802 εναυάγησε, παρά τη νήσο Κύθηρα, το πλοίο «Μέντωρ» που μετέφερε τα περισσότερα αρχαία.

Το 1803 ο Ελγιν ανακλήθηκε στην Αγγλία. Μέχρι το 1805 ανεγκύσθηκαν τα αρχαία. Το 1812, ο πράκτορας του Ελγιν στην Αθήνα Ζωγράφος Λουζιέρης, έστειλε στην Αγγλία και τα ανεγκυσθέντα αρχαία, μέσα σε 80 κιβώτια. Η όλη συλλογή στοίχισε στον Ελγιν 75.000 λίρες.

Τελικά, ο Ελγιν τα πουλήθηκε στην Αγγλική Κυβέρνηση 35.000 λίρες και από τότε ευρίσκονται στο Βρετανικό μουσείο.

4. Ο Ληκ, ο Αγγλος τοπογράφος και νομισματολόγος, απεστάλη το 1799 στην Κωνσταντινούπολη, ως οργανωτής του τουρκικού πυροβολικού. Επολέμησε μαζί με τους Τούρκους εναντίον των Γάλλων στην Αίγυπτο.

Το 1802 ήλθε στην Αθήνα και έφυγε για την Αγγλία, με το πλοίο, «Μέντωρ», που ναυάγησε κοντά στα Κύθηρα, με τα αρχαία του Ελγιν. Από το 1804, ύστερα από διαταγή της

Αγγλικής κυβερνήσεως, περιόδευσε την Ελλάδα για τοπογραφικές μελέτες. Ετσι, καθορίζοντας αρχαίες τοποθεσίες δημιούργησε μία μεγάλη νομισματική συλλογή από χάλκινα, ιδίως νομίσματα. Εξάλλου συνέλεξε και διάφορα μάρμαρινα αρχαία, μεταξύ των οποίων μίαν προτομήν του ρήτορος Αισχίνου.

Την προτομήν, την εδώρησε ο Αλή πασάς, στον Ληκ, για συμβουλής του Ληκ στον Αλή, πως να πολεμήσει τους Γάλλους της Επτανήσου, και τηλεβόλα που του χάρισε.

5. Ο Μοροζίνης, αρχιναύαρχος και δόγης, (δηλαδή ανώτατος άρχοντας) της Βενετίας, πολέμησε, από τα μέσα του 17ου αιώνας, τους Τούρκους σε ολόκληρον τον ελληδικόν χώρον.

Στις 16.9.1687, κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Ακροπόλεως των Αθηνών, ένα βλήμα των πυροβόλων του Μοροζίνη, που τα είχε τάξει στα ύψωματα του Λόφου Φιλοπάππου, έπεσε στον Παρθενώνα, ο οποίος ήταν πυριτιδαποθήκη των Τούρκων.

Από την έκρηξη ανετινάχθη ένα μεγάλο μέρος του Παρθενώνος και έτσι κατεστράφη το πιο υπέροχο καλλιτεχνικό δημιούργημα της ανθρωπότητας.

Τέλος άρπαξε από την Αθήνα τρεις μαρμαρίνους ήεοντες: α) Μίαν ήεαίναν, από τα προπύλαια της Ακροπόλεως, β) Έναν ήεοντα, από την οδό που οδηγούσε στην Ακαδημیان και γ) Τον περίφημον ήεοντα του Λιμένος του Πειραιώς.

6. Το 1820 στη νήσο Μήλο οι Γάλλοι έκαναν ανασκαφές. Τότε ανεκαλύφθη ένα άγαλμα της θεάς Αφροδίτης, σε υπερφυσικό μέγεθος.

Το άγαλμα αυτό ονομάστηκε «Αφροδίτη της Μήλου» και εκκλήπη από τον Γάλλο πρόξενο της μήλου Βρεστ. Αυτός με τη συνεργασία του πλοίαρχου Ντομόν τ' Ουρβίη το μετέφερε στη Γαλλία. Σήμερα βρίσκεται στο μουσείο του Λούβρου.

7. Το 1863 στη νήσο Σαμοθράκη οι Γάλλοι έκαναν ανασκαφές. Τότε ανεκαλύφθη ένα άγαλμα (σε κομμάτια, όπως είπαν) της θεάς Νίκης. Το άγαλμα αυτό ονομάστηκε «Νίκη της Σαμοθράκης». Ο επικεφαλής Γάλλος αρχαιολόγος το μετέφερε στη Γαλλία, και αφού το συγκόλλησε το τοποθέτησε στο μουσείο του Λούβρου.

Άλλα αρπαγέστα αρχαία

Πολλά άλλα ελληνικά αρχαία, εκτός από τα προαναφερθέντα ευρίσκονται, σε μουσεία, σε γλυπτοθήκες, σε κήπους ανακτόρων και γενικώς σε διαφόρους περιόπτους χώρους της όλης Ευρώπης.

Ετσι υπάρχουν:

- α) Μαρμαρίνος ανδριάς του Δημοσθένη στο Βατικανό.
- β) Χάλκινη προτομή του Δημοσθένη στο Ερκουλιάνο (της Ιταλίας).
- γ) Άγαλμα του Απόλλωνος (της Τεγέας) στο Μόναχο της Γερμανίας.
- δ) Άγαλμα του Ασκληπιού στο Βατικανό.

Ασφαλώς και άλλα πάμπολλα γλυπτά και άλλα αρχαία, ευρίσκονται σε Ξένα χέρια, αρπαγέστα από επώνυμους και ανώνυμους άρπαγες.

Οι διεκδικήσεις της Ελλάδος, δεν πρέπει να περιορίζονται μόνο εις την επιστροφή των Ελγινείων μαρμάρων, αλλή όλη των αρπαγέντων αρχαίων.

Ας κρατήσουν, όλοι οι κατέχοντες σήμερα αρχαία, αντίγραφα αυτών και ας μας επιστρέψουν τα γνήσια αρπαγέστα πριν από αιώνες. Θα είναι πράξη δικαιοσύνης.

Γ.Π. Μπακούρος
Δωρίων-Παρνασσός